

Felvidéki Híradó.

KÖZMŰVELŐDÉSI, SZÉPIRODALMI, IPAR-, KERESKEDELMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési árak:

Egész évre	4 frt
Fél évre	2 „
Negyed évre	1 „

Felolvasó szerkesztő: **Fehér János.**
Főmunkatárs: **Révész Lajos.**
Kiadóhivatal: a turóc-szt.-mártoni „Magyar Nyomda”.
A lap szellemi részét illető közlémények a szerkesztőségre, hirdetések és előzetesek a kiadóhivatalra címzve Turóc-Szt.-Mártonba küldendők.

Magánhirdetések legutányosabban, árszabály szerint.
Hivatalos hirdetések díja: 100 szög 2 frt, ezenül minden megkezdett száz szöng 50 krral több.
Lapunk számára hirdetőket elfogad a „Közértelem” és a „Magyar Távir. Iroda” hirdetői irodája Budapest, Grantos-utca 1. szám.

A humanizmus mellőzöttjei.

Nemzetünk testének egy része beteg, veszélyes sebet hordoz magán, mely ma már folyton faj, sajoj és orvos után kívánczik. Elég szomorú, hogy a jajgató beteg mellett sokan elmennek és sokáig jó a várva-várt irtalmas samaritánus. Ez a nagy beteg az uradalmak cselédisége.

Ez igénytelen soroknak célja e néposztálynak ügyét-baját egy kissé megvilágítva azok elé tárni, a kik tudnának rá orvosságot adni.

Ha egy tekintélyes író páriáknak nevezte a különféle gyári és bányamunkásokat, akkor bizonyára az uradalmi cselédiséget is ma bátran páriának mondhatjuk, kiknek a mindennapi kenyérért le kell mondani nem csak az ismeretek alfabétájáról, de még a vallásról — Istenről is.

Majdnem csodálatos, hogy nálunk ki nem üt a cseléd-strájk; ha a cselédiség a műveltségnek csak oly fokán állna is, mint a gyári munkások és iparosok, akkor ma már cseléd-strájk is volna, és jobban lehetne mérlegelni, mint az előbbieket Európáért.

A cseléd-lakásoknak túltömege lakóikkal kizárja a tisztaságot, jó levegőt. Akárki is láthatja oly cseléd-szobát, melyben 30 ember szorongja a téli levegőt. A községyi statisztikák eléggé igazolják, hogy a járványos betegségeknek ez a legjobb fészke, a halálozások számát ily helyek szaporítják leginkább. Az a cseléd egész héten át dolgozik urának, jó a vasárnap vagy ünnep, akkor saját munkájait után kell látnia — ha ugyan ura le nem köti akkor is — mely megélhetésének conditio sine qua non-ja. Ilyen munka például takarmányának behordása, feles feldolgozása, megérett gyümölcs beszállítása...

Nagyobb uradalmoknál kevés kivétellel így van; különösen áll pedig ez a bérlet-birtokokon. Már pedig, hogy a bérlet a hat dolgozó-nappal egyet sem engednek át cselédjeiknek saját munkájuk végzésére, az nyilvánvaló, sőt a hetedik napot is igen sokszor igénybe veszik holmi szállítások és egyéb szolgál munkák.

Épen az uradalmaknál szokás még az is, hogy cselédfogadásnál megkérdezik, van-e szántogatója, mert akinek ily gyermekök van, az egyik a cseléd levél a felfogadásra.

Kivételesen előnye is van ebből az uradalmaknak, mert míg az apa péld. kaszámunkát végez, addig fia szánt a mezőn; egy cseléd egy fizetésért egy időben két munkát végez. És bizonyára igen sok úr van, ki úgy vélekedik, hogy ma már csak sokszorozott munkával tudunk versenyezni a földművelés terén, idegen földművelő népekkel; talán ez igaz is, de ne felejtjük el azt, hogy emberek árán érkei el a célt, mert a fokozódott munka ezer meg ezer embert tesz tönkre szellemileg és erkölcsileg.

A cselédiségnek, mint munkáskéznek, ezen túlságig vitt lefoglalása, a szellemi élet rovására megy; mert az úgynevezett szántogató gyerekek — kik még tankötelesek — az őszi munka bevégezése előtt, a mi sokszor november közepe, nem mehetnek iskolába és koratavasszal első a kimaradásban. Igen könnyen érthető, hogy a 3—4 hónapon át gyűjtött ismeretek gyorsan elörlőnek, az iskolapor egyesül a szántóföld porával. Gyakran szívesen tanulna az a gyermek, de nem engedik, mert urának a munkájában kell részt vennie. A cseléd-állatját be kell tanítani, addig a gyermek primitív képzése háttérbe szorul és egy pár rövid év épen elégséges arra, hogy a gyermek egy közönséges emléket megőrizzen, t. i. hogy ő is járt valamikor két—három télen iskolába.

Mondhatná valaki, hogy a törvényt kell végrehajtani és büntetéssel kényszeríteni az iskolába járásra. De ez igen sok nehézséggel jár. Mert tudjuk, hogy az a cseléd-gyermek a család megélhetésének egyik tényezője, és a törvény-szabta büntetéseket majdnem lehetetlen végrehajtani még akkor is, ha a végrehajtó közeg erőlyes; vagy a ruha-rongyokat vétésűk el tőle a büntetés fejében, melylyel nyomorult testét betakarja?

Itt megemlítjük az uradalmi pusztákon lakó gyermekeket, hol iskola nincs, és 1—2 óra távolnyira laknak a községbeli iskolától.

Ki várhatná a szegény ruhátlan gyermekkel, hogy ily messze menjen iskolába, kivált télen, midőn a hideg miatt élete van kockára téve, és a közlekedés nem egyszer 4—5 napig akadályozva van?

Már most minő szellemi eredményt várhatunk az ily távollakó gyermekektől?

Semmit. Felnevelkedik tanulatlan szülők s állatok között, s ha más nem is, de egyet bizonyára fog tudni, melyben atyját is felülmulja, t. i. káromkodni!

De talán szükséges volna a pusztai iskolák föllállítása? a testi munka fokozása, a szellemi képesség fejlesztésének elhanyagolása, aldozatképeség hiánya s az erélytelenség nagy akadályt tesznek a pusztai iskolák föllállítása elé meg ott is, a hol sok a tankötelek, és a törvény egyenesen követelné az iskolák föllállítását. Igen jól mondja egyik lelkes írónk: »az aldozat kell első sorban jól lerakni, csak aztán lehet fölébb is gondolni!« A nép teszi a masszát, az hűz-von, azt kell tehát első sorban támogatni, hogy lépést tarthasson más nemzetek tanultságával. A nép között építsenek iskolákat, oda legyenek jó tanítók, s őrizzék ellen a csekély eredményeket, távolítsák el a hiányokat. A helyett, hogy az elemi iskolák javítására állam pénzét, holott azt a pénzt talán jobb volna az elszegényedett falusi nép iskoláinak kellő karbáhozása, illetőleg föllállítására fordítani.

A test erejének túlságos igénybevétele, kifárasztása, a lelki erők működését is gátolja. Fáradt testben rendesen a lélek is fáradt. A szellemi tehetségek fejlesztésének tűzhelye főképen a család, iskola és templom. A cseléd-gyermekre nézve a mi a családi kör tanítását illeti, azt semminek tarthatjuk, mert a hol nem tudnak, ott nem is taníthatnak. Iskolába pedig ritkán, vagy úgy szólván nem is járhatván a gyermek, nem is tanulhat. Templomba talán elmehetne a sátoros ünnepeken, ott hall is prédikációt, de a minek nincsen semmi alapja, a 2—3 beszédből, — mely a vegyes publikumnak van szánva — épen semmit sem tanul és tarogató mellett a kürt, melylyel egész nemzetére hatott *Lehel*, a magyar Tyrtaeus.

A „FELVIDÉKI HIRADÓ” TÁRCÁJA.

Cigány-korszak a magyar zene történelmében.

Irtta sa a körmöcbányai Magyar-Egyesület 1894. évi szeptemberi esteélyen felolvasata Matunak Mihály.

A zene az emberi érzelmek, kedélyhangulatok, szóval belvilágunknak részben megnyilatkozása, részben pedig felébresztése. Az érzés, a hangulat minden embernél más alakban, más tónuson nyilvánul, a szerint, a mint valaki pl. művelt, vagy műveletlen; heves, vagy nyugodt vérmérsékletű; hideg, vagy meleg égály lakója; végtelen rómság, vagy a szemhatárt elzáró bércék gyermeke; a szerint, a mint boros, kodos legkörben él, vagy örökös azurkék égben, ragyogó nap sugariban gyönyörködik; ilyen, vagy amolyan viszonyok között nevelkedett, él, érez és gondolkodik.*

E tény nemcsak az egyes embereknek áll, hanem a népeadaloknak, a nemzeteknél is. Sz azért a dal s a zene minden nemzetnél magán hordja a megkülönböztető, pregnans nemzeti jellegét mely egyrésztől visszatrükközteti, másrészt megrezegetteti az illető nemzet belvilágát.

A magyar nemzetnek is meg vannak a maga sajátosaga érzelmek, kedélyhangulatai, következőleg ezeknek megnyilatkozása, zenéje is sajátos, eredeti, minden más népetől különböző. Míg az olasz zenét a baj, a franciát az elegancia, a németet germán kimerésztő jellemzi,

s mind a harmad a béke, a nyugodtság kinyomatát hordja magán: addig a magyar zene, a nemzet viharos multjának megfelelőleg harcias: kardesőrség, puskaropogás, sarkanytűpengés harmonója lanton, kobzon és tarogaton előadva. Természetesen nem tekintjük most a még nagyon is fiatal, idegen ingredienciákkal kevert úgynevezett modern népzeneit, a hallgató magyart, vagy a csardást, a zenék ezen elkorcsosodott s ellassodott műformáját; jóllehet itt is az idegen anyag közül nehéző elő-előcsillamik a magyar eredeti zene zomanca.

A magyar zene történetében hat korszakot különböztethetünk meg:

- I. Az ősmagyar zene korszaka a kereszténység behozataláig.
- II. A magyar lovgazene korszaka, a XVI. századig.
- III. A lant korszaka, a XVII. századig.
- IV. A népzene korszaka a XVIII. századig.
- V. A cigány zenészek korszaka nemzeti ujjáébredésünkig.
- VI. A magyar műzene korszaka napjainkig.

Az I. korszakban a magyar zene tisztán állott minden idegen befolyástól, eredeti sajátságában, keleti pompájában. E magyar zenéről tesznek említést történelmi forrásaink; de hogy tulajdonképpen milyen is volt, nem tudjuk, csak következtetjük a nemzet akkori életéből. A magyar nemzet, keletnek e ragyogó népe, a IX. század vége felé fényes napként felúlvén Európa nemzetei előtt s vítétségével, merészségével és harci szíliájával megremegteti a kontinentet. Történeti énekeiben dalol régi ázsiai hazájáról, hősi büszke dalaiban zengi világszaktól győzelmet, melyeknek régen látott a keleti Karpatoktól Földközi tengerig s Atlanti oceanig terjedő földrészt s tanczenéjében szíliás, hangzó jókedvű nyilatkozik. E korszak legjelembőbb tomboló a síp, dudu

és tarogató mellett a kürt, melylyel egész nemzetére hatott *Lehel*, a magyar Tyrtaeus.

A II. korszakban a nemzet, a kereszténység befolyása alatt, békés foglalkozás után lát; a harci zenét az egyházi zene váltja fel s mint jóformán kizárólagos zene szerepel a XIII. század derekára. II. Endre visszatérvén a kereszties hadjaratból, magával hozza a szaraceni művészetet az arab lantot s innen elterjed s ismeretes lesz a több európai nemzetek közt is. A beálló lovgagor az egyháztól atveszi a viági éneket s az eddig csupán templomokban megcsendülő dal felhangzik a palotában s kúnyhóknál egyaránt. Az olasz és francia szellemi dalnokoknak női szépséget, férfias hősiséget s vallásos lelkesedést zengő illatos költszete s kellemes dalú elragadják a magyarok lelkét, ily keltetkezik magyar lovgazene, melyet lassan-lassan atvesz a nép is s dalol Zsák Klarórt, Hédervári Kontrol s 32 tarsarólt, az oráni Lórantról, hegedők s kopokz kíséretében. E zene legszebb virágzásban volt az Anjok és Hunyadiak alatt. E két korszakból nem maradt fenn egyetlen egy zenei emlékün sem.

Tulajdonképen zenetörténelmünk a III. korszakban kezdődik. Jellemző hangzerőre a lant, melyet őseink honosítottak meg Európában s mely a fejedelmeknek, főuraknak és úrihölgyeknek kedvence hangszerre volt századokon keresztül. E korszaknak, a szébeni *Orpmirust Kristóf* mellett legnevezetesebb alakja *Tinódi Lantos Sebástyán*, utolsó nemzeti dalnokunk, ki történelmi, bibliai, vallásos és gunyros tárgyú énekeket írt s adott elő. Énekeiben nagyrészt hazánkunk XVI. századi hadi viszonyai, a magyarok életmódjával foglalkozik; s a hon javát s veszélyét illetőleg buzgó fohászok kíséretében tanácsokat osztogat s feddi a visszaéléseket és rossz szokásokat. Tinódi mint tudós zenész a világi zene egy

*) Ábrányi Kornél: A magyar dal- és zene sajtásági stb. Budapest 1876. 6. l.

Most vonjuk le ezekből az erkölcsi következményeket.

A gyermek felnövekedik mint a vadfa, melyet nem oltottak be, nem nemesítettek — habár erre alkalmas lett volna — és így nemes gyümölcsöket nem is várhatunk. A hol az ész és akarat nincs művelve, ott a kedély is parlagon, ott ösztönserző a cselekedet, s ha ez önmagában jó is volt, összekölte véghezvivőjével, értéke nagyon csökken. Egy tulajdona ki fog fejlődni: önzése.

Ez lesz alapja és oka cselekedeteinek, melyekből ha jó is származik embertársára, megköszönheti, de ha kára lesz, avval épen nem törődik. Vallási és profán ismereti hiányozván, tudományát az életre a példaközl vesz. A példa még arra is ragad, ki szerezés és körülmelegítés között nevelődés, vallási és egyéb ismeretekkel rendelkezik; mennyivel inkább ragad a szegény cseled-gyermekekre, a kik iskolai és családi felügyeletet nélkülözve, legtöbnyire nem kedvező példáként kénytelenek látni, és még akaratlanul is eltanulni. Hiába mondja a mezei pásztor gyermekének, hogy nem szabad lopni, ha a fiu látja apját lopni, és este hazatérve lopott tárgyakból áll a közös vacsora. Fájdalom, a világ ma rossz példákban bővelkedik, és a szerencsétlen cseled-gyermekek ilyenek között erősödnek. És így nem lehet csodálni, hogy míg általános haladásról, művelődésről beszélnek, addig a szegény néposztály — mely százezrekre megy — a nyers durvaság és tudatlanság sötétsége felé közeledik akaratla nélkül.

De hát lehet-e e bajon segíteni? Lehet, sőt kell is, s hogy nehezen megy, az bizonyos. Egyelőre jó lenne a földbírtokosokat vagy bérleket azon legnagyobb elhatározással bírni, hogy ne szorítsák szorgalmi idő alatt uradalmi munkákra cselédjeik gyermekeit, hanem a közügy érdekében inkább ők hassanak oda, hogy a tankötelesek látogassák az iskolát.

Az bizonyos, hogy egy-két ilyen példa, ha mást nem is, de azt eredményezné, hogy cseléd-változásokon milyen helyért versenyeznek a szegény néposztály gyermekei, kiknek gyermekeik nevelését szívőkön fekszik.

Egy másik mód is volna, t. i. közigazgatási bizottságoknak vagy a megyei közgyűléseknek hathatóan föllépni ez ügyben, mert ha a tanfelügyelőknek jelentéseit végig hallgatjuk és rá mondjuk a helyes-e, még idevonatkozólag semmi sincs elvé. Szóval lelkiismereti ügynek szeretnők ezt látni, mert a törvény SS-ában mindig akad egy kis lyuk, melyen lehet kibúvódi játszani.

Népebbpuzsátok elengedhetetlenül iskolákat kellene állítani, mert igen sok helyen korcsma van, de iskola nincs, és egyes helyeken 40—50 tanköteles gyermek örökös tudatlanságra van kárhoztatva emberek által azért, mivel sajnáljuk azt a pénzt, melyen 40—50 gyermeket a haza értelmes munkásának neveltetnének, a kik örökké áldának jövevényeket.

magasabb nével lép fel s nehány dallamát, a magyar zenével ellenkező %s, vagy %s ütemre is alkalmazta. Hogy dallamai egyhangúak, Mtrai a 12 tagból álló hosszú versszakokat okolja, melyek a dallamot fesszede, eukre kevésbé hajlékonya s a ritmus változatosságára alkalmatlana teszik. Kivüle lant-virtuoz volt még *Bakfark Bilint* (1515—1576). A lantot kivül használatban volt a duda, dob, sip és trombita s e korszakban lép fel az orgona is.

A IV. korszakban a lantosoktól a nép veszi át s kezeli a magyar zenét s a hangszeret, a kobozt. E hangszer, mint Csombor Márton 1620 ban írja »az gyermekek is pengetik.« A nemzet ketféle viaskodik s védekezik, a török s a német ellen. A Bocskay, Bethlen, Thököly s Rakóczy felkelése alatt a hosszas harcokban kimerül: zenéjének produktumai csupa kesergő, búbanatos, kifakadó dal. E korszak zenéje az ugynevezett kuruc zene, melyet összegyűjtve összhangosított, kiadott s itt Kormocsbányán is bemutatott Kaldy Gyula zenetanár.*

A V. korszak, melylyel s melynek korifeusaival foglalkozni fogunk, a cigány zenések korszaka a XVIII. században, s a XIX. századnak első két évtizedében. E korszak zenészei cigányok, kik gyűző előadók hiányában a néptől eltanulják s átveszik a magyar zenét, letéteményesi s fentartói maradtak a magyar műzene korszakaig, e század derekaiig.

A cigányok Kelet-Indiából származó nép, mely Wiiszlóczy** szerint a XV. században jött be Európába s terjedt el annak különböző országaiban, így hazánkban is. Mielőtt hozzánk jöttek volna, ismerték a görög és olah zenét. Itt megismerkedtek s kezdtek foglalkozni a

A hol talán egy bírkokosnak nagy teher volna egy iskolát fenntartania, oda áldozhatna az állam is némi segélyt, mert Magyarországnak sokkal nagyobb szüksége van falusi és pusztai iskolákban értelmes munkás-osztályt nevelni, mint fényes palotákban drága pénzért hivalkodó proletárokat.

Dr. Csösz Imre.

A diphteritis-Serum: pro és contra.

Ita: Dr. Klein Simon.

Tudvalevőleg az orvostudomány leghálátlanabb valamennyi tudomány között. Ezt tudja manapság a laikus ember is és ha fiat mégis orvosi pályára szánja és küldözgeti, úgy ez csak ama körülménynek tulajdonítható, miszerint még csak a legbiztosabban nyújthat kenyeret. — Felette különös arányban áll ugyan az orvos fizetése a hivatalnokéval, de tekintetbe véve függetlenségét és esetleges magán tevékenységét, nem csodálkozunk majd azon, ha 20 érettségét tett ifju között 5—6 is ezt a pályát választja. — A sok tanulás, nélkülözés el nem riadja, a hullaszag még fokozza becsapózást, a bonckést legdrágább tulajdonának tekint. Ép így van a bel tudomány, vagyis a belgyógyászat magasztos eszméivel, melyek áthatva lelket, különösen fenséges gondolkodásává teszik, így a természetet és sebeszt is. A legforróbb vagy tamad benne a természettudomány ez ágának mély ismerete iránt, a magasztosság, fennkölt buvári szellem pillanatig sem nélkülözhetik kedvét és legjobb akaratát. — Mint fiatal orvos, kezdő praktikus is eleinte nagy dolgokat remél e csodálatos tudománytól, midőn lassanként annak tudatára ébred, hogy hézagos am a felisteni magaslalon álló tudás, ki nem aknázható a mélyeségek titok, és így továbbra is rajta marad a sűrű fátyol, melyet a villám és a gőz, a nagy civilizáció korszaka sem képes szétlebenteni. Nem ismerjük a tyükébrény kezdeti fejlődésének pontját — és nem fogjuk talán ismerni soha. És a mily arányban nem ismerhetjük a physiologiai fejlődés kiindulását, a természet egyszerű titkát, úgy nem ismerjük azt beteg állapotában. A bonctudomány létezése óta már sok felderíthetlen baj kútforrását tanultuk meg, a gyógytan pontosabb ismerete óta pedig sokkal biztonságban kezelik a cholera, a typhus, a diphtheritis, a szkarla, a szifilisz két alapudás már ezen fokon fog maradni, hogy tovább kifejlődjék-e, avagy visszahanyatlak? Minél tovább élünk, testünk szövetvényes szerkezetét annál jobban ismerjük meg, minél többet próbálkozunk a bonyolult gyógyítással, annál inkább ismerjük meg egyszerűségét, egyszerű ágazatait, melyekre szétbontható. Így vagyunk nemcsak a testünkön ragadó átképekkel, de így a fertőző, rögtön beálló, gyorsan ölt infectiosus betegségekkel.

A diphteritis gyógyító eszközei közül számokat ismerünk mint olyanokat, melyek az orvosi kapacitások által kipróbáltatva, a legkisebb értékre szálltak alá idővel, hogy nemcsak a remélt nagy szerepet játszassanak. Felfedezésük idejében elhamarkodott volt a túlságos Enthusiasmus, mely a közönséget állandó labzan tartotta és rövidszereplés után a rémségesen sötét világha szállt alá a magával ragadott boldogtalan halandókkal együtt.

magyarul. A cigány zenei tehetsége minden országban az illető nép zenéjének szolgálatába szegődik, a mellett — mint azt mai nap is tapasztalhatjuk — mind azokat az idegen ének és táncdallamokat is játsza, melyeket a divat meghonosít. E tagadhatatlan tény halomra dönti Lisztnek, a nagyot tévedt nagy zsellemnek cigány-teóriáját. A XV. században magyar zeneművészetünk Thurzó Imrénék Tokajban s Bikenden tartott unnepeivel már figyelmet gerjeszt. Hirneök nő az 1525-iki rakosi és hatvani országyűléseken s hogy akkor már a királyi udvarban is játszottak, mutatja II. Lajos királyunknak Fraknói által kiadott* 1525-iki szamadási könyve, hol a citerázó cigányok dajai említettek. Tinódi öry *Kármán Deneter* nevű cigányt emlit, ki 1550 körül Ulejan megkedt nagy kegyelme volt. Midőn 1599-ben Mihály, olah vajda, Karolyfehérvárra vonult, 10 cigány ment előtte s diadalriadótl játszott. Ugy látszik — jegyzi meg Mtrai — hogy cigány zenészeink azon időben s később is szerepeltek a esatába is elkísérték. S hozzá tehetjük, hogy akkor ők pótolták a mostani, csehekől álló katonabandákat.

Tulajdonképen, s zenénkre megbecsülhetetlen szereplésük azonban a XVIII. százada esik. Korifeusaik — mondja Liszt — hízeglésekkel lettek körülveve, melyek semmiben sem áltak azon szenvedélyes hódolatok mögött, mikkel korunkban egy Paganini, vagy Kubini tiszteltetett meg.

Hirnevés cigánya e korszaknak *Barna Mihály* virtuoz, előbb II. Rakóczi Ferenc fejedelm, emigrációja után pedig Csáky Imre gróf bitoros (1672—1732) udvari primása, ki életnagyságú képet elkészítette e felirattal: »A Magyar Orpheus.« Történet pedig ez egy

A Koch-féle Tuberculin-Kochin-nal, is így voltak annak rendje és módja szerint. Ha már elhatároztuk a szörnyű költségeket, melyek a világhírű tudós által feltalált haláliszabadító gyógyszeralkalmazástattak, nem felejtjük a családokozást, a borzasztóan megfőltt hű álmot, mely ezen es: ezer ember lelkébe végfőrt szivét érte. Cum grano salis kell az ily találmányt fogadnunk, hiszen eléggé bonyolult a készítése módja, tévedhetnek a kúszban avagy alkalmazása után. Fogjuk fel tudományunk célját magasztosan, ne sietessük az esetleges hibákat, óvakodjunk a materialismusknak ajánlott hódolattól, ha pályánk nehéz is, lövéses. Tartsuk távol magunkat a politikai újságok elragadtatásától, már annál is inkább, mivel eddig még egyetlen orvosi szaklap sem nyilatkozott sem *pro*, sem *contra*. Övünk meg hidegvérünket s itéljünk majd csak később, ha előttünk fog feködni a kedves vezető tapasztalatok halmaza.

Becsapványunkat nem elégtűnk ki aztal, ha rövid időre égig magasztalnak bennünket, aztal pedig a mélyesébe taszítanak. A feltalálók a tudós professzorok nem vallják ennek karát, csak mi — vidéki orvosok. Ne adjuk el fenséges tudományunkat, tekintélyünket a publikum egy esetleges fiasko esetén elfordulólünk s elveszti bizalmát az orvosi tudás iránt.

Vizsont ne csüggedjetekek szerető anyák, kik néhány óra lefolyása alatt elvesztettek drága gyermekeiteket a csüggedés félig érő a halállal, míg bizalom a javulás fele, — az orvosi tudomány rendelkezésére álló tengeri nyulak, békák, pócokan kipróbáltatik előbb a mérég, mely, ha bévalik, átadatik — előbb a tudomány Istennőjének, utóbb pedig — a közforgalomnak. A tartálékban jobban őrizzük meg helyes álláspontunkat s üthetünk a döntő pillanatban a bacillus-ellenesség közzé — de az ó kedvével pályánkat megnehezíteni, álláspontunkat változtatni helytelen és céltalan volna. Ha néhány állat, póca, tengeri nyúl meg is nyílna a nagszerű találmányt, úgy még elnézhető a hiba, de hogy céltalanul emberélet is essék áldozatul, lelkiatlenségnek tartom. Ne essünk kétségbe, ha esetleg nem sikerül, lévén elég győzserterék, ellenkező esetben azonban ne fukarkodjunk a dícsőrttel és elismeréssel, mely az emberiség szenvedő része megmentőjének adassék meg.

Lapszemle.

A »Národní Hlásnik« f. évi október hó 15-én megjelent száma »Kélféle mérték« címmel a következő, a t. olvasó közönséget mindenestre érdeklő cikket hozta első helyen:

A sokáig tartó szárazság miatt ez évben a termékeny Alföldön, jelesen a kukoricában rossz termés volt, valamint nagy a takarmányhiány is s állítólag nagy nyomorúságra van kilátás, főleg Békés- és Csongrád megyékben. A hatóságok már most gondoskodnak a szűkölködőkről s a kormány szintén kiterjeszti segítő kezét.

Hogy mondatnánk csak egy szót is az ellen, hogy az inségben lévőeknek minden lehető segély megadásék, hisz »a mit nem akarsz, hogy mások tegyenek neked, azt le tedd másoknak« s a nyomorban segíteni a jó szív is parancsolja. Egészen méltányos s rendben lévő dolog tehát az, hogy a

zeneverseny után, melyre tizenketten, az azonkori legjobb művészek közül voltak meghíva, hogy Barnától a győzelen pálmáját elragadják. De Barna nem győzete le magát, sőt még jobban növelé hírnevét. Erre Csáky bitoros Barnát egy jeles festőművész által lefestette. A kép kastélya egyik termében (Radkanban, Szepesvár megyében) lett felüggesztve, hol még ma is látható.

Ugyancsak a XVIII. századnak egyik legvalóbb cigány zenész családja volt a Czincak család. A család fejének keresztneve ismeretlen. A XVII. század második felében született, ő és két fia Sandor és Ferenc a hires Rakóczi-nóták: »Rakóczi sirlamák«, »Rakóczi kesergője«, »Rakóczi búcsúja«, »Rakóczi és Bersényi nóták« fentartói és terjesztői. Az öreg és két fia II. Rakóczi Ferencet Rodostóba is elkísérték. Az öreg Czinka ott meg is halt, két fia azonban, kik közül az egyik a hires Czinka Panna atya volt, 1735. a fejedelm halála után hazajába visszatért. Akkor kezdtek elterjedni nálunk az emlitett dalok és nóták s majdnem bizonyosra vehető, hogy legalább zenéjük egy része Rodostóban keletkezett. E hazatér Czinkának leánya volt a hires Czinka Panna. Született a mult század elején Somogyvármegyében, meghalt 1772-ben. Már 9 éves korában oly tisztán kezdődött, hogy a szép reményekre jogosult gyermek több gómori földbírtokos, különösen Lányi Janos, saját költségekön Rozsnyóra küldték, hogy ott a hegedűjátékban kiképezze magát. A kis Panna a jeles városi karmester tanította. Rövid idő alatt nemcsak a hegedűjátékban, de a zenében is oly rohamos haladást tett, hogy már 12 éves korában általános bámulat tárgya lett; 14 éves korában férjhez ment egy ügyes Viola

* Kuruc dalok Budapest 1893

** A Pallas Nagy Lexikona.

* Budapest 1876.

* Hofecker Imre: A magyar zene egytelmes tört. Budapest 43—44. ll.

terméketlenséggel sújtottaknak a kormány is segélyt nyújtson. Ha azonban a nyomorúságról van szó, eszünkben vannak állandóan a mi felvidéki nyomorúságaink, mert azok évről-évre ismétlődnek és soha sem szűnnek meg. Tekintetek csak Liptó s Turóc valamelyik vidékére, nézettek Árva- s a boldogtalan felső Trénesemgyéjére, ott szórnyú a nyomor.

S a mi népünk hallgat mind emellet s tovább dolgozik a nyomorban, hogy el ne pusztuljon éhész s hideg miatt és senki nem gondoskodik róla, a mi tót nyomorúságunkkal senki sem törődik, még kíváncsiságból sem. De igen, mégis, ha már az éhínség fenyeget, akkor kijut egy kis segély a mi népünknek is, csak hogy oly segélye, a milyent magának az a nép nem óhajt s visszaadogatja, mert csak ugy adják neki mint valamely költséget, visszafizetésre. Mennyit szedvédték a mi népünk az utolsó árvi alkalmával léd is eljöttek a segítséggel, csak hogy mindjárt kortések is jöttek azzal, a kik maguknak a népet ezzel politikai vagy tisztán személyi céljaik érdekében lekötötték akarták.

Népünk nyomoráról nem beszélnek sem meggyé-szerte, sem az órszágyúléseken, sem az újságokban s az a nyomorúság itt van mégis, az a nyomor szüntelenül kiáll és mégis föl sem veszi senki, mintha a tót e hazának polgára, sőt ember sem volna. Ime, itt vannak a mi nyomorúságunk következményei: a nép Amerikába vándorol, az egész világon elcsavarog egy darab kenyérért; itt vannak a terméketlen vidékek, a ópusztag hegyek, kipusztított erdők, úszarások körmei között a földék, tomboló folyók és patakok; amott látjátok a beesett arokat, éhes gyermekeket, a népnek új urak által való elraboltságát, a pálinka földéket, a tűzveszteleket, az erkölcsi telenséget s. ime ott van: a végrehajtott s a dob!

S vajjon ki gondoskodik arról, ki dolgozik arra, hogy ez megjavuljon? A mi hatóságaink? Istenem! Uram! Hisz éppen ezek a kai sok mindennek. Nem, hogy felvilágosítanak a népet természetes módon, a nyanyelvének útján, ók inkább elbutítják a magyarsátori iskolákkal s a ki ebben nekik ellenszégül, azt végig üldözik. Hány haszontalan semmit tevő él itt merő ócsarlásból!

A mi vidékünkön állandóan olyan a nyomor, hogy az alföldi kukorica-termes hiánya ehhez képest csak pletykaság. Egy kis krumplit s káposztát kivéve nincs semminő más eleség S e körül is mily verejtékes a munka! De vajjon ezért a mi népünk kisebb adót fizet talán? Még mit is nem! Fizeti a pénz és vér óriási adóját s ezért még minden jött-menet kineveti s buta tótnak gúnyolni merészi. Igen, politikai szajhósok, ingyenélők s csalók üldözik népünket minden irányban, egész életén át s őzinté barátjait szüntelenül gyanúsítják s rágalmazzák.

Kétféle mérték az bizony, a mlyelvel nekünk tótnoknak s a melylyel másoknak mérnek. Ennek ily sokáig nem lehet s nem szabad tartania. Ha ennek a honnak fell virágoznia, ha nem szabad magát jobb s biztosabb jövőjétől megfosztania, akkor itt mindenkinek egyforma mértékkel kell mérni, nemzetiégi különbség nélkül s a hazának mindenki egyforma szeretettel kell magához ölelnie, tehát a tót honpolgárt is.

di Gamba-t játszó cigányhoz s nemsokára férével s annak két fítestérével egy kis zenekart állított össze, mely aztán csakhamar oly hírnevet tett szerit, hogy egy-egy előadásán híre 20—30 mérföldnyire is elterjedt. Jó földes ur a Sajó partján házat épített számára s bandájának minden 2 évben új szép város ruhát csináltatott. Czinka Panna kisse ferde teltalkalt birt, de igen kellemes acaal-s-ügy rendes viselése, tisztasága, csinosága, mint telepedési hajlama által tűnt ki kóbor, szennyes vérei között. Később férével, négy legidősebb fiával s egyik leányával szokott uraságán ebéd alatt játszani. Sok pénz keresett és teljes életében bejárkoskodó lévén, szép vagyonny hagyott családjának. Végrendeletében meg hagyta, hogy díszruhájában, gyémántos gyűrűvel tessenék el s mellette kedves Amati-hegedűjét is, melyet Csaky bitorostól kapott ajándékul. Halálát általánosan gyászolták, művészi tehetsége s női érejeit latin s magyar versben megénekeltek. E költemények nagyrésze napjainkig is fennmaradt. Sírjára földesura emeltetett emléket. — Czinka Pannától mindössze három mű maradt fenn: Legtöbb szerzeményének azonban csak címét ismerjük; ilyenek többek közt: »A harmoszás övezet nójtája», a »Halotti tánc és a »Ósapáink dala». Fennmaradt szerzeményei a legregebb »hallgat magyar» fájtnak, valóságos zenei gyöngyök és minden később szerzett e fajta művek mintájul tekinthetők.

Czinka Panna mellett — a jelesebb cigányművészek közül a két szatmári Hírít és Sugart továbbá Baczurt és Galantárt említhetjük meg.*

* Műveit 1890-ben adta ki Káldy Gy. »A régi magyar zene kincsei» című gyűjteményében. Egyet levált be is mutatott Köröscsán. — még Pallas Nagy Lexikonja s Hofefer J. id. műv. 44—46. ll.

Erős a reményünk arra nézve, hogy ez így lesz nemsokára. Adja az Isten!

Ugyancsak ezen számban olvassuk Uj-Bányáról keltezte a következőket: Annak már több, mint három éve, hogy a magyarok nyakunkra akasztatták az »óvodát«, akarván ezzel legalább gyermekeinket ellenük ingerelni. S ti tót szülők ugy-e bár örültek annak, hogy gyermekeiteket ott a magyarnyelvvel kinnózzák. Testvérek! Nem bűn s vétek-e az, ha így gondolkodtok? Az egész világon minden nemzet büszke nyelvére, mint valamilyen ereklyét úgy ápolja. Csak ti, tót szülők dobjátok kincseteket, drága nyelvereklyéteket a személdombra! Vajjon miért teszitek ezt? Mit akartok ezzel? Azt hiszitek, hogy ennek fejében belőlük urakat csinálnak? Nem tudjátok-e, hogy ezzel Istennek hetedik parancsolatja: »Ne orozsi!« ellen vétetek? mert gyermekeiteket anyanyelvüktől raboltjátok meg. Vajjon mikor tértek már önmagatokba? Ideje már annak, hogy tótoknak érezetek magatokat, hogy szeressetek nyelveket s büszké legyetek reát! Nekünk tótnoknak, egy nyelv sem lehet edesebb csenegésű, mint a mi tót nyelvünk s azért szegélyjétek magatokat szülők, a kik támogatjátok elnyomótokat! Vajjon mit mondanának az alföldi magyarok, ha közéjük olyan tót óvodákat állítanának? bizonyára kőre találna a kasza.

Mindez azonban még nem elég. Egy idő óta még a templomokba is bevezették nekünk a magyar nyelvet, a kiváló ünnepek alkalmával magyarul prédikálnak nekünk. Mi ugyan nem értünk ehhez és sajnáljuk kanonok urunkat, a »Tót Matica« alapító tagját, hogy hagyta magát ennyire megzavarni. Mi kárpótlással elénekéljük nemzeti dalunkból: »A fekete föld elnyeli azt, a ki árulóték otthaggy« Nehányan elhatároztuk magunk között, hogy ezen ügyet előfogyjuk terjeszteni Ó szentségének Rómába, forrón kérvén arra, hogy elrendelni méltóztatnék, hogy legalább templomaikban, a mi szentelyeinkben ne butítsanak bennünket s ne gúnyolódjanak bennünk, mert Krisztus mondá apostolainak: »Menjetez és tanítsatok minden nemzeteket!« s mi nem vágyunk magyarok.

Ime, mennyi égbekiáltó hamis ráfogás, mennyi tudva kimondott föllentés van a fentebbiekben. Mindnyájunk előtt ismeretes, hogy a midőn a Felvidék lakosságát bármily csapás érte, a magyarság egymást üllicitálva sietett enyhíteni honlarsaink sorsán. Tudjuk, hogy két évvel ezelőt anny mindenféle adomány érkezett a szűkölködők számára, hogy végre még a javát is csak fitymálva fogadták azok, kiknek azelőtt betenni való falatjuk sem volt, mert nekik csak pénz, sok pénz kellett — elinni. Persze ilyenre sehol a világon nem szoktak józan észszel könyörödmányokat osztogatni. Azt azonban senki sem tagadhatja, hogy a hányzor csak alkalom kínálkozott, a magyar »ársadalom jelentékenyen segített a Felvidék inségeseinek sorsán. S ime, mi ezért most a hála? Azon rágalom, hogy a magyarok csak úgy szemre siettek segíteni a tótnok s tulajdonképp személyes és politikai mellék tekintetből ócsakedték, hogy ez által a fekete földig nyomorítsák a szegény boldogtalanokat. Hát lehet-e tiszta lelkiismerettel ennél nagyobbakat föllenteni? Nem lelkiismeretlen visszaélés-e, a jámbor tót népet ilyenekkel a magyarok ellen ingerelni? Mert olyan gyerekes dolgokkal előhozakodni, hogy némely, számot nem tevő individuum »butának« cimezte a tótot — azt hisszük ilyen komoly dolgoknak még szóba sem jöhet éppen akkor, a midőn nyilvánvaló, hogy a magyarokat meg viszont »dühöngő kutyáknak« csüfolják a tót szajhósok úton-útfélen. Hanem egyszer már nagyon is rendjén való dolog volna, ha igazibb adatokkal fűszereznék a tót nép barátjai a nép boldogtaltól felső cikkeiket s rámutatnának mindama sok jótéményre, a melyekben a tótok egy a kormány, mint a magyar társadalom részéről naponként részeseülnek.

HIREINK.

— Közgyűlés. Liptó Szt.-Miklósról ija levelezőnk: A helybeli magyar társalgási kör f. hó 16 án tartá Andaházy Géza előnklete alatt rendes évi közgyűlést. A titkári jelentésből, mely tetszéssel fogadtatott kiemeljük a következőket: Az összes bevétel 2481 f. 14 kr. a kiadás 2128 f. 32 kr. Jóka díszkiadására a kör mar 100 f. r. tot adta ki. Kossuth Lajos nagy hazánkfia temetésén a kör képviselve volt, a nagy halott ravatára szép koszoru tétetett le és a gyászoló családnak a kör részvét táviratot menesztett, a könyvtár 752 kötetből áll és rendszeren vezetettik stb. stb. Az évi jelentés megemlíti, hogy a kör pénztárosa évközben eltávozott és a pénztár kezelése a kör könyvtárosára Kacz Henrikre lett bízva, ki feladatának teljemen megfelelt. A pénztár megvizsgálására dr. Mayer Ármánd és id. Balló Lajos lettek kiküldve. A pénztár rendben találtatott és Kacz Henrikre a felmentvény megada-

tott. A választás megejtésénél megválasztattak: előnknek Andaházy Géza, alelőnknek Jeszenszky Géza, titkárnak Istványi Gyula, háznagyunk Skonyar Gusztáv, ügyészek Bohus Péter, könyvtárosnak Sente Arnold, pénztárosnak Kacz Henrik. Választmányi tagokká lettek: Mikó Péter, id. Balló Lajos, dr. Mikó Gyula, dr. Schlesinger Nathán, Komor Arnold és Bobrovniczky Kálmán.

— Műkedvelői színi előadás. A november harmadikán tartandó színi előadása műkedvelőink szorgalmán készülnek. Hiszük, hogy a közeli vidék, — ama néhány csekély részvételt tanúsító hazafi kivételével, a kik a társadalmi mozgalmaktól rendszerint visszatartják magukat, ha azok valamelyes áldozatkészséggel vannak egybekötte — teljes számban jelen lesz az előadáson.

— Kiállítási értekelet. A besztercebányai róm. kath. egyházmegyei tanító-egylet kiküldött kiállítási bizottsága, f. hó 13 án Zólyomban tartotta értekeletét, mely Smetana József előnk ajánlataira a következőket határozta: 1. Készítessék a besztercebányai egyházmegye róm. kath. iskoláiról egy különös történeti saematemizmus a legrégibb időktől a mai napig, magában foglalva az egyházmegyei tanító-egylet, valamint az egyes róm. kath. népiscolák történetét. — 2. Felhivatik az egyházmegyei tanítóegylet a népoktatás és egyházi zene köréből vett minél számosabb előírt tárgy elvégzésére és előkészítésére.

— Hó Turócmegeyében. Október hó 16-ika óta vastag hóréteg borítja a turóci havasokat, a völgyben pedig kevés megszakkfással folyton eszik. A turóciak azt tartják, hogy csak a hetedik hó marad meg állandóan, a többi, néhány nap múlva eltűnik a havasokról. Így tehát még van kitálatunk egyrészt arra, hogy havasaink, teli köntösökkel levetik és másrészt hogy még néhányzor fognak reánk jjeszteni fehér ruháztalunk.

— Ellenőrzési szemle. A honvédség részéről f. hó 17-én tartatott meg — a szent mártón-blatnici járásban — az ellenőrzési szemle. A népfelkelt ellenőrzési szemléje ked 27-én fog megtartani.

— A kereskedelmi- és iparkamarák reformja. A kereskedelmiügyi miniszterüben a kereskedelmi- és iparkamarák jelenlegi szervezetének reformálására törvényjavaslatot dolgoztak ki. Az éviüzdes tapasztalat ugyanis a jelenlegi kamararendszer számos hibáját mutatta ki s ezért a rendszer oly reformálása vált szükségessé, amely a mostani szervezet fővonásainak meglégyása mellett a kamarák hatáskörétetemesen szélesebbé és nagyobb terjedelművé tagítja. A törvényjavaslat valószínűleg még a most megnyíló országgyűlési ülésszak folyamán fog tárgyalásra kerülni.

— A községi pótdó egyeni kivetése. A belügy-miniszter egyik vármegye közigazgatási bizottságának fölterjesztésére kijelentette, hogy a vármegyei közigazgatási bizottságok a községi pótdó egyeni kivetése ellen egyenlő alát beadott fölszólalások fölött vannak hivatva határozni; oly esetekben azonban, midőn a kivetést a község maga módosította és a község képviselőtestületének a helyesbített kivetés iránti intézkedése ellen felelbezés, melynek elbírálására a közigazgatási bizottság lenne illetékes, nem vetettet közé, nem forog föl a közigazgatási bizottság részéről határozathozatali szüksége.

— A felekezeti tanítók s a közköztatásügyi miniszter. Báró Eötvös Lorand közköztatásügyi miniszter felhívta a tanfelügyelőseket, hogy ha valamely felekezeti népiscolai tanító alkalmazása ellen kellő képtésesse hiánya miatt kifogása van, azt első sorban az illető egyházi főhatósággal közöljék s kérjék a szükséges intézkedések megtételét s ha ez meg nem történne, tegyenek az ügy alasaról neki jelentést. Az ugy beérkező tanfelügyelői jelentés alapján a miniszter maga fogja megadni az utasítást, a közigazgatási bizottságot illetőleg a további eljárásra nevez.

— Elvi jelentőségű kultuszminiszteriumi döntvény. Egy z-i fölmerült eset alkalmazásba a nagyméretű vallás- és közköztatásügyi miniszterium egy évi 12.844. számú rendeletével Bac-Bodrogmegey kir. tanfelügyelő-ségének előterjesztésére kimondta, hogy a tanerők a tanórákon kívül tanulóik számára magánórak adásától el nem tilthatók, ily célra azonban az intézet helyiségeit, illetőleg tantermet csak az iskolafentartó hatóság engedéllyel használhatják.

— A külföldi pénzüli nemzetiségek. Figyelemre méltó rendszabalyunk életbe léptetésével foglalkozik a miniszterium. Azt előzema ez a rendszabaly, hogy testületet, egyesületeket és intézeteket külföldi számkúra küldött segélypénzt csakis a kormány helybenhagyásával fogadhasanak el. Ennek a rendszabalynak éle nyilvánvaló módon a Romániából hazánk érkei részeibe küldött pénzösszegek segítségével fűzött dákó román agitáció ellen irányul s maga a rendszabaly okat találja abban a körülményben is, a melyet, mint tudva van, a magyar delegáció kebelében is szóvi tettek, hogy Romániának ez évi költségvetésébe mint-egy hátszáz ezer frankot vettek föl külföldi iskolák segélyezésére, a mely összességnek jelentékeny részét hazánk keleti és délkeleti részeibe küldik, a hol is annak mely célokra való felhasználása nem eredményezett eddig kellő ellenőrzésben. Ezzel kapcsolatban megemlíjük, hogy a jövő évi állami költségvetési előirányzatunk képviselőházi tárgyalása alkalmával a függetlenlétek és 48-as partnak egyik tagja — mint hírlék — azt száncékozik javaslatba hozni, hogy külföldön lévő magyar iskolák segélyezésére jelentékenyebb összeg vetések föl a budgetbe.

— Gyermekjólkossággal valóldot lekész. Liptó-Szent Miklósról a »Magyarország«-gal tudtunk a következő szenziós esetet: Hitala Ede kvacsani római katolikus plébános gazdaasszonyát gyermekjólkosság gyanuja miatt letartóztatták. Malysz vizsgálóbíró járt Kvacsánban, jegyzőkönyvet vett fel és egyelőre csupán

a gazdaasszonyt helyezte vizsgálai fogságba. Kihallgatás még nem történt. A letartóztatás az egész vidéken óriási felháborítást keltett.

— **Kakas Márton.** *Sípulus* lapja, az új *Kakas Márton* 3-ik száma telve jóízű élcel és humoros rajzokkal jelent meg, valamint a többiekben is kiválnak a vezérversek, melyek kiváló föltőlai vallanak. A budapesti városatyja bekopogató látogatása Szent Péter-nél, egyike a legszebb elajta képeinek.

— **Az evangélikus egyház új törvényei.** A magyarországi ágostai hitvallású evangélikus egyház országos zsinata tudvaleg legutóbb több áldásos és nemzeti életünkre melyen ható törvényt alkotott. Ezek közt legfontosabb az egyházkerületek új beosztással való arányosítása. A vallás- és közoktatásügyi miniszter a kerületek arányosításáról és az ezzel kapcsolatos intézkedésekről, továbbá az egyetemes evangélikus gyűléseiről és az egyetemes nyugdíjtörvényről készített törvényeket a király elé terjesztette s ő felsége ezeket a törvényeket legfeljebb jóváhagyó és megerősítő záradékkal hagyta helyben. A felvidéki pánszav fészek ezét szel van robbantva és a magyar evangélikusok régi hó hája teljesült.

— **Az »Olcso Könyvtér«** új, olcsóbb kiadásából most vettük a második sorozatot, mely a vállalat 21—40. számai foglalja magában. A páratlan sike, melyet a Franklin-társulat ezzel a vállalatával elért, csak onnan magyarázható, hogy két fontos dolgot nem tévesztett szem elől: csakis szemem szedett jót adni s ezt a jót, olcsó áron. Embert, a ki a jót kíválassza, keresve sem találhatott volna kiválóbbat és alkalmasabbat, mint Gyulai Pál az »Olcso Könyvtér« szerkesztője, első esztétikusunk és legkiválóbb kritikuskunk. Így aztán nem csoda, hogy az »Olcso Könyvtér« tartalma választékos, és csak természetesen, hogy a közlött darabok sővege kijalja a legszörnyőbb bíralatot. A II. sorozat tartalma a következő: 21—22 Dickens: Karacsónyi ének. 23—24 Gözöl: Beszélyek az orosz életből. 25—26 Chateaubriand: Atala; ford. Csiky Károly. 27—28 Tennyson: Király-idyllek. I. Helén. — Ginevra; ford. Szász Károly. 29—31 Macaulay: Lord Bacon. 32—34 Késmény Zsigmond: Szerelm és hiúság. 35—36 Hugo Victor: Hernani. 37—40 Kölesy Ferenc válogatott szónoki művei. — Az »Olcso Könyvtér« egyes sorozatát megrendelhetők minden hazai könyvkereskedés útján; a hol könyvkereskedés nincs, levelező-lapon a Franklin-társulattól. Egy-egy sorozat ára bérmentes megküldéssel 2 frt. Egyes számú 10 kr.

— **Nagyszabású emlékművé** nőtte ki magát a »Magyar Tanterfiek és Tanítók Ezredese Albuma«, melynek szerkesztésére a Békésen megjelenő »Tanügy« című közölny felhívására egy bizottság alakult a hazai tanügyi lapok szerkesztőiből. Az Album fénynyomatú lapjai Divald Lajos műtermében készülnek s a művészi kivitelű vastag fedőborítékokat az előfizetők az első küldeményvel már november hó folyamán megkapják. A további küldemények havi részletekben fognak szétküldeni. A vállalat kivitele igen praktikus, amennyiben lehetővé teszi, hogy arcképek és elrajzok a mű megjelenése folyamán is elfogadhatók s így azok sem késték el, akik eddig arcképeiket nem tudták beküldeni. A mű arabán a jelentkezésnél 3 frt, jövő év január folyamán 3 frt és szeptemberig a harmadik 3 frt részlet fizetendő. Bővebb tájékoztató nyújt Vaday József a »Tanügy« szerkesztője Békésen, kihez minden küldemény intézendő. A mű bolti ára 12 frt lesz s így előfizetők 3 frttal olcsóbban kapják.

— **Postamesteri mozgalma.** A postamesteriek is megmozdultak már, hogy javítsanak helyzetükön. E célból memorandumot terjesztettek a képviselőház és a kormány elé, melyben következőleg összegezik kívánalmait: 1. Kéri, hogy eddigi szerződéseiket a kormány végleges kinevezéssel helyettesítse s így a postamester is állami hivatalnok legyen. 2. Az évi fizetés minimumát háromszáz forintban kéri megállapítani. 3. Állomás-helyüknek megfelelő lakbérátalányt és azoknál ötödikéenként 50 forint korpótlékok kérének.

— **Érdekes** a mai számunkban megjelent Hekschér József hamburgi bank- és vállalat-írdetménye; ezen cég a nyeregmények pontos kifűtésére és az ügykezelés legnagyobbtitoktartására által oly jó hírnévre vergődött, hogy fentemlített írdetményére t. olvasóink figyelmét már e helyen is felhívjuk.

Irodalom.

— **Megrendelési Felhívás Dr. Weisz János** gráci egyetemi tanár *Világtörténelmének* magyar kiadására, 22 nagy kötet. Egy (korübelül 50 íves) kötet ára fűve 4 frt, köve 5 frt. Miután a Szent István-Társulat által évekkel ezelőtt kiadott s az olvasóközönség részéről igen kedvesen fogadott Cantu Caesar-féle Világtörténelm példányai jórészt elkeltek, a Társulat terve vette egy újabb hasonló tárgyú irodalmi műnek, Dr. Weisz János gráci egyetemi tanár 22 kötetes kitűnő Világtörténelmének magyar kiadását. Midőn Dr. Weisz János a hetvenes években »Lehrbuch der Weltgeschichte« című nagyszabású művének első kötetét megjelentek, ezek a szerző nagy olvasottsága, éles kritikai szelleme és redkivül érdekes előadása által széles körben figyelmet gerjesztettek; tudósok és a művelt olvasóközönség elragadtatással szőltak a kitűnő munkáról s fokozódott érdeklődéssel vártak a többi kötetek megjelenését. Alig jelent meg egy újabb kötet, midőn a régebben megjelentek némelyike már teljesen elfogyott a könyvpiacra, úgy hogy midőn az egész munkának még fele sem

jelent meg, az előző kötetek már negyedik, sőt ötödik kiadást nyertek. Hogy pedig a művelt német olvasóközönség, mely oly könnyen válogathat a jelesebbnél jelesebb történeti művek közül, mily lelkesedéssel karolta fel ezt a maga nemében páratlanul mevelt, kitűnő abból, hogy a huszonket vastag kötetből álló mű most már harmadik kiadásban jelenik meg, s hogy a Styria irodalmi és részvénytársulat e harmadik kiadásért 30,000 frtot fizet az előbbi kiadásnak s ezen roppant összeg dacára nics oka tettét megbánni, mert több mint 4000 rendszer előfizetője van. Nem is csoda: nagyszerű az egész mű, remek kivitelű minden részletében, úgy hogy ha az egészet attekintjük, mintha egy nagyszerű domban volnánk, melynek legkisebb része is gyönyörű összhangban van az egészessel s mester kezére vall.

Midőn O Felsőge, apostoli kiralyunk, nemesi rangra emelte a tudós férfit s neki a művészetek és tudományok érdmát adományozta, e szavakat intézte hozzá: »Az Ön műve nagyszerűen van tervezve s részleteiben igen szépen ki van dolgozva!«

Ezt a művet szándékozik a Szent-István-Társulat kiadni, a legújabb német kiadás után készült magyar fordításban, a minket közelebről érdeklő magyar, bolgár, román és szerb nemzetek történetének kibővítésével, úgy hogy a magyar kiadás az eredetinnél még teljesebb is lesz. A Szent István-Társulatot e mű kiadására nem anyagi haszon vágya indítja; de azért e nagy befektetést kívánó vállalatba bele nem foghat addig, míg annyi megrendelő nem jelentkezik, amennyi nagyobb veszteség veszélyét elhárítja. Kérjük azért a nagyrédmű érdeklődő közönséget, hogy a Szent István-Társulat által kiadandó szándékolt Weisz-féle Világtörténelmet lehetőleg rövid idő alatt megrendeljen sziveskedjék. Ha a f. évi december hó 15-ig legalább 500 megrendelő jelentkezik, a mű azonnal sajtó alá jut. Árat a Társulat a lehető legsekélyebbre teszi. Mig az eredeti illusztrálataln kiadás egyes kötetének ára fűve 4 frt és fölebb, köve 5 forint és fölebb, ép oly finom papíron és szép kiállításban, s ha a megrendelő száma lehetővé teszi, több száz illusztrációval, a teljesebb magyar kiadás bármelyik kötetét fűve 4 frt, dzses és erős fölbőrökötésben pedig 5 frtért adja. Évenként legalább 2—3 kötet fog megjelenni; az egy éven át megjelent kötetek egyszerre fognak a megrendelőknék megküldetni; azoknak, kik a pénzt előre be nem küldötték, utánvétel mellett. Aki tíz megrendelést gyűjt, s egyszerre bejelent, egy teljes tiszteletpéldányt kap fűve, s kötetenkint 1 frtért köve. A megrendelések a Szent-István-Társulat igazgatóságához (Budapest, Királyi Palota 13. szám) intézendők.

Nyilttér.

(Az e rovatban foglaltakért nem vállal felelősséget a szerk.)

Henneberg G. (os. kir. udvari szállító) **selyemgyára Zürichben**, a privátmegrendelő lakására közvetlenül szállít: fekete, fehér és szines selyemszőveteket, méterenként 45 król 11 frt 65 kr postabé és vámentesen, sima, oskós, kockázott és mintázottak, damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőség) és 2000 különböző szín s árnyalatban). Minták postafordulóval küldetnek. Svajccha címzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó.

810. tk. sz. 1894.

Árverési hirdményi kivat.

A turóc-szt.-mártoni kir. járásbírósnak mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy Veszel Jánosnak és Meizel Józsefnek Szocovszky Sándor elleni végrehajtási ügyében a besztercebányai kir. törvényszék területén lévő Kis-Szocóc községben fekvő, a kis-szocóci 13. sz. tjkvben A. + 2., 3., 5., 6., 7., 9., 10., 11. és 12. sorszám alatt felvett ingatlanokból Szocovszky Sándort B. 2. tétel szerint 1/3 részben megillélt jutalékra 1356 frtnyi kikiáltási árban az árverést 60 frt tőke s jár. és 108 frt 56 kr. tőke s jár. kielégítése végett elrendelte és hogy a fennebb megillélt ingatlanosság az 1894. évi november hó 7-ik napján d. e. 10 órakor Kis-Szocóc községben a község házánál megtartandó nyilvános árverésen a kikiáltási áron alól is el fog adatni.

Árverezni szándékozik tartoznak az ingatlanosság kikiáltási árának 10%-át készpénzben vagy óvadékképes értékpapírral a kiküldött kezéhez letenni, vagy pedig a bánatpénznek a bíróságnál lett előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű előmervényt átszolgáltatni.

Kir. bíróság mint tkvi hatóság.

Turóc-Szt.-Mártonban, 1894. évi július hó 7-én.

Medzihradsky,
kir. aljbíró.

1894. évi 498. szám.

Faeladási hirdmény.

Kunos Vagásán (Bármegye) a r. kath. plébánián érdeben 36 1/2 kat. holdon található jegenye- és lücenfő, épületi és tázfia a nagyméltóságú földmívelésügyi m. kir. Minister úrnak 23346/L. 2. számú engedélye alapján f. e. november hó 26-ik napján d. e. 10 órakor Kőrömbányán a városházban 22575 frt kiküldési tőár mellett nyilvános árverésen el fog adatni.

A főtőmeg 8699 tm³ épületi- és rönkfára és 4060 fűm³ vegyes tűzfára becsültetett.

Zárt írásbeli ajánlatok a szóbeli árveréseket is kötelező 2000 frt biztosítékkal ellátva az árverés megkezdéséig beadhatók. Az árverési feltételek a kunos-vagásai r. kath. plébánosnál, Kőrömbányán sz. kir. város rendőrkapitányi hivatalában és alulírott erdőgazdóságnál megtekinthetők.

Zsarnóca-Kohóban, 1894. évi október hó 11-én.

A m. kir. erdőgazdóság.

Főnyeremény esetleg 500,000 má. ka	Nyujtsunk kezét a szerencsének!	A nyeremények- érti az állam kezeskedik
--	------------------------------------	---

Felhívás

a Hamburgi Állam kezessége alatt álló nagy pénz-lutri esetleges nyereségeinek részvételére, melynél

10 millió 868,900 márká

okvetlenül nyeresző.

Ezen előnyös pénzlutri nyereményei, mely teljesrőveleg csak 110,000 sorsjegyet tartalmaz, a következők: A legnagyobb nyeremény esetleg 500,000 márká. Nyeresőnydíj 300,000 márká

1 nyeremény 300,000 márká	106 nyeremény 3,000 márká
1 nyeremény 100,000 márká	206 nyeremény 2,000 márká
2 nyeremény 75,000 márká	752 nyeremény 1,000 márká
1 nyeremény 70,000 márká	1320 nyeremény 400 márká
1 nyeremény 65,000 márká	20 nyeremény 300 márká
1 nyeremény 60,000 márká	130 nym. 200, 150 márká
1 nyeremény 55,000 márká	3845 nyeremény 155 márká
2 nyeremény 50,000 márká	6904 nym. 134, 100, 98 márká
1 nyeremény 40,000 márká	6846 nym. 69, 42, 20 márká
3 nyeremény 30,000 márká	összesen:
21 nyeremény 10,000 márká	55,400 nyeremény,

melyek néhány hónap mulva 7 részben biztosan kerülnek sorsra s alá.

Az 1-6-os osztályú főnyeremény 50,000 márká, mely a 2-ik osztályban 55,000, a 3-ik osztályban 60,000, a 4-ik osztályban 65,000, az 5-ik osztályban 70,000, a 6-ik osztályban 75,000, a 7-ik osztályban 200,000 és a nyeresőnydíjjal 300,000, esetleg 500,000 márkára emelkedik.

Az első nyeremény-húzásra, melynek határideje hatóságilag állapítatik meg, az egész eredeti sorsjegy ára csak frt 3.50 a fel eredeti sorsjegy ára csak frt 1.75 a negyed eredeti sorsjegy ára csak frt 1.00

Mindnyek részvevőnek a megírtánit huzás után azonnal inggyn megküldetük a hivatalos sorsolási listajrom.

Sorsolási tervek állami czimzerrel, melyekből a betétek és a 7-os osztályú nyereményeknek felosztási kitűnek, előzetesen küldetnek ingyen.

A nyeremények kifűztése és szétküldése egyenesen a felelhek, álltam a legnagyobb bírtoktartás mellett és pontosan oszkoztetik.

☛ Megrendeléseket postautalvány vagy ajánlott levél útján kérek.

☛ A huzás közelegő határideje miatt megrendelések a. e. október 31-ig bizalmasan eszkoztölhetők a következő cégnél

Joseph Hekschér,

Banquier und Wechsel-Comptoir in Hamburg.

Leánytanodák figyelmébe!

Női-kézimunkák

rajzolt, kezdett és egész készen, valamint hozzávaló

hímzőszövetek, selymek és pamutok

legnagyobb választékban és legutányosabb áron.

• Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve. •

DEUTSCH MÓR FIAI

Pozsony.